

LA FOQUERERA.

COLOQUI O RAONAMENT DE UNA
VALENSIANETA, QUE ACONSELLA
EL TIO MICHA-GALTA,
á tots els fadrins que tinguen presa de casarse.

Una bóna proporsió
als fadrins els é trobat,
de una chica molt tendreta
que está per acomodar.
Es alta, blanca y garbosa,
no te mes que désat añs;
es curiosa, aliñada y fina,
y en lo vestir molt templá.
si volen el seu retrato
pósen atensió y vorán

les gracies que la rodechen,
y les belles qualitats.
Es doncella en primer lloc,
sent cosa molt natural
per la sensilla rao
que encara no sa casat.
Fadrineta, no del dia;
pues no es deixará tocar
ni tan sols un fil de roba,
por ningun devot cristiá:

R^o 12156

en aixó te gran escrúpol
per alló del que dirán;
pues es molt pundonorosa
en tocant per esta part:
aixina que foren totes
no yauria tant de mal;
ve tendriem mes casorios
y matrimonis en páu.
De la sehua desendencia
ningú te res que parlár;
filla de Nélo el Tripero
de matrimoni lleal;
si d'ell abut opinions
quant á la vida privá
sa portat molt santament
y á donat eixemple gran.
Ya vostés aurán sabut
els recuerdos que á deixat
per sa gran sabiduría
en moltes accions lleals.
En el carrer de Cañete,
ell y els páres san criat:
per el fil traurán capdell
deixa parentela gran,
y la chóya que aconselle
al que s'acha de casar.
No se pensen que me burle
els ó dic á tots formal,
y á d'aquell que no acomode
pera un atre bó será,
que de gustos no hay escrito
el refrá nos canta clar,
lo que á Pere li acomoda
ó detésta el só Chuan.
Esta paloma hechisera
que els estic enraonant
es molt mansa y molt afable
y bona de comportar.
Enchamay per res se enfada,
es un portent, un encant,
si fora un tarrós de sucre
es deixaria menchar.

Es mes blanca que la neu,
els labios te de coral,
y les galtes son redones,
els ulls mol negres y grans;
els cabells son hébres de ór,
de plata bruñida el nás;
de les atres perfeccions
no es nesesari parlar,
que forma el tót un conchunt
de una cándida deitat.
Si volguera, en la académia
guañaria diners llars,
q'ues redona y tornechada
per poderla dibuixar.
No gasta espirít de rosa,
ni se enbadurna de blanc,
ni se pósa coloretts
pera haber de enamorar:
ni tampoc gasta farina
pera rentarse les mans,
ni menos com moltes, polvos,
que atres polvos van buscant.
Es molt robusta y molt tiesa,
de salut ne te sobrá
pera algunes, com se veuen
en la cara clarechant,
grógues com un pá de sera,
y en vestits de farfalans,
y que el nás si no t'el tapes
t'entabuixen al instant
del almiscle, que ne porten
á lo manco set quintals.
No es amiga de tertulies,
de comedies ni de balls;
els dumenches en la iglesia
als sermons sol frecuentar,
y encara q'ues molt debóta
de donar als escolans,
per aixó no es beata moixa
de les que arrapen altars,
ni menos com elles parla,
si fulana sa casat,

si á tingut ó no á tingut
 en Cheróni ó Baltasar;
 si ans d'aixó ya coneixia
 á D. Pere ó D. Pascual
 sobre siertos asuntillos
 que chens de favor li fan,
 murmurant d'elles mateixa
 y totes per un igual.
 No li agrá gastar en dengues,
 que apañarse es vanitat,
 un bestidet ven sensillo
 de sarasa ó de percal,
 bon mocador de llana
 y arracades de coral,
 en sabates de pañete,
 de badana ó cordová
 en aixó se sifra tot
 y el orgull que te mes gran.
 Pues han de saber vostés
 que encara que te pocs anys,
 no es d'aquelles com se diuen
 que son baixes de dabant;
 pues sempre ha segut molt fina
 en el modo de pensar:
 y si es que te desichos
 (si volen que eu diga clar)
 de contraure matrimoni,
 es per lo cambi de estat,
 (com algunes que tal volta
 me estarán así escoltant:)
 en asó tambe es mirada
 no volguera un carcamal;
 porque eixos á la muller
 la volen pera el trevall
 com una mula en la noria
 tot lo dia sens parar.
 Si algú pensa d'este modo
 li vullc dir, va equivocat;
 y que en ella no confie;
 pues no es cría pera cans.
 Que una chica de este temple,
 hermosa, y que está florant,

no se trova á cada trico
 en dies, mesos ni anys.
 Vostés ya voldrán saber
 y ú estarán desichant
 esta dama en que se ocupa,
 y com me interese tant.
 Esta chove, están vostés,
 treballa, escolten, há,
 no se pensen, no señores,
 q'ues infanta escura plats,
 ni que empleo te en la mina
 ó en la sala principal,
 ni tampoc que cus la roba
 de sons pares ó chermans,
 ni que gasta en el ofisi
 agulla, canó y didals;
 no te ningú dels empleos
 doméstics, atre es mes gran;
 ella se emplea en lo dia,
 porque te molt bonés mans,
 en fer bonets..... de boñigos,
 millor dit, foquers de fanc:
 guañará unes sis pesetes
 tots els dies, ¡qué chornal!
 no ya ofisi que tant done
 ni tampoc de meñs treball.
 El cabal es lo de menos
 si un taller se vol montar,
 que en demanar per les cases
 perols vells, bruts y trencats,
 y luego per los carrers
 se van posant en cabas
 els pastisos que se troven
 per la terra redolant;
 en aixó, y despues al riu
 l'archila y barro que yá
 tindrán chénero novell
 pera poder treballar.
 Este ofisi q'uels pareix,
 que me diuen, els agrá,
 encara que no es curiós
 dona de sí lo bastant,

y que preste es lo q'ues busca
 este es el punt prinsipal.
 Mols dels que m'estan ouint
 estic permí que dirán
 «mira quin empleo te
 eixa polla que alabat
 ¡fer foguers!... y de boñigos...
 qué porquería tan gran;»
 y no se farán el conte
 que se poden emportar
 una vérge molt gallarda,
 graciosa y de gran bondat:
 ve se yo que si la verén
 els dumenches per l'asprá,
 alguns dels tals la voldrien
 y anirien agrapats.
 Esta hermosa clavellina,
 este pimpollo dorat
 per les festes se presenta
 en molta la gracia y sal
 mol millor que mes de quatre
 que gran lujo portarán;
 pues deurán á la modista,
 y á la tendera del pá,

el salari á les fadrines,
 al sabater el calsat,
 y la tela dels bestits
 al bolonio comersiant:
 en aixó lo q'ues á ésta
 no me la podrán tirar
 del bestit ni mocador,
 mantellina ó debantal,
 pot anar per totes bandes
 y traure la cara al rás.
 Conque amics será presis
 que bachen deliberant,
 y no s'entretenguen molt
 q'uel negósi no es molt llarc.
 Entimentres yo descanse
 y me fume un puro habá,
 els done de tems que ó pensen,
 no se calfen molt el cap.
 No puc donarlos mes hores
 porque corre presa, están,
 y ans de que li pase el tems,
 que li pasa per instans,
 volguera q'ues desidira
 y quedára ya arreglat.

FI DE LA PRIMERA PART.

SEGONA PART.

En la q'ues referix la mateixa pretensió del Tio Micha-galta en favor de la seua prometida, y també vorán el gust tan delicat d'esta polla.

Es hora ya caballers
que sequixca y pase abant,
qué me diuen els pregunte
de lo que teniem tractat,
es dir de la pretensió....
que no m'entenén, vá vá,
ningú ya q'ues determine;
pues me pareix que ó fan mal,
no creguen que va de chansa
els parle en formalitat,
y van á saber el motiu
per la q'uestic abogant,
y el interès que me porta
de volerla acomodar.
Es el cas que yo á sons pares
els conec farà vint anys,
y el dia mateix que al mon
esta rosa va brotar,
casi al tems que la comare
la tinguí també en lo brás.
La vullc com si fora filla,
y ella me vol á mí tant
que anirà per aon'yo vullga

y al meu gust se casará,
apesar q'ues delicada
en negosí tan formal.
En quant á honradez y criansa
yo trac cara, cap sagrat,
els dic que te gran finura
y es modesta en el parlar.
En quant al puntet... señores,
ningú la podrá tildar,
es pura... com el tabaco
que nos benen en l'estanc.
Un defecte sols li trobe,
y es que pronte es vol casar,
perque li agarren les ganes...
de dormir acompanyá.
Animo fadrins apres
ans que mude de pensar,
que una chica sandunguera
no se troba á cada pas.
Qui respon per lo rincó
dels q'uestan así escoltant,
es vosté señor Gonsalo,
no; pues yo mauré engañat:

tal volta será Bartolo
 que demostra molta fam,
 y volguera si es posible
 trobar nobia dins d'un quart:
 nos dius que sí, pobre tonto,
 cóm la dona mantindrás;
 eres sastre, aixó que importa,
 tot son tires y retalls,
 y no me agrá de lo ageno
 menche y vista el meu diamant.
 Per si acás abera algú
 que pensára especular
 confiant en fer negosi,
 á de saber molt enans
 les qualitats que ha de tindre
 el que pénse en ella en cas.
 Ella el vol que siga chove
 sobre trenta ó cuarenta anys,
 buen moso, en salud completa,
 y que no tinga alifacs.
 No li agraden cheperuts,
 mancos, coixos, ni estebats,
 ni que achen tingut pigota,
 ni tersianes enchamay,
 ni chatos, vifios, ni torts;
 vol un home ven plantat
 pera fer bona parella
 y cries al consonant
 No el volguera sabater
 per ser ofisi pesat.
 y de tots el mes baixet;
 pues van la terra llepant,
 además que van molt bruts
 y en los dits enserolats,
 que aprensió li donaría
 en taula pera dinar.
 Y despues que al tirapeu
 el mira en gran serietat;
 me pareix si l'astrenara
 es moría en el instant.
 Sombrerer tampoc li agrada,
 es ofisi que poc val,

pera els gastos de una casa
 el salari no es bastant,
 y treballen com uns negres
 en la caldera tot lañ,
 posanse com una sopa
 els sombreros treballant;
 allí suen hasta el quilo
 en los brazos romangats;
 no se paga huí en lo dia
 la mitat del seu treball.
 De forner no en vol ningú,
 que per manco de un real
 li peguen deu nabaixaes
 al que se posa dabant:
 luego treballa de nit
 chustament quant falta fan
 pera calfarli á la dona
 si tinguera els peus chelats:
 y despues no li acomoden
 porque tots van estevats
 de portar les panerotes
 quant repartixen el pá.
 En sucrer se casaría,
 porque molt el dols li agrá,
 com les bones peladilles
 de Xixona ó de Alacant;
 coca fina, bocadillo,
 almíbar y marsepá,
 neula, confits, caramelo,
 safeta de codoñat,
 cubilet, pastis de gloria,
 lletugueta, menchar blanc,
 barquillo, bescuit de cantell,
 sucre cándi, taronchat,
 pera confitada, anís,
 alfanic, carabasa,
 eixaropet de la sarsa,
 q'ues tan bó y medisinal;
 vé li saben els torrons,
 mel rosá y els confitats:
 es de gust tan esquisit
 que atra els dic no en trobarán.

La incomoda un campaner
 quant encomensa á tocar,
 y com patix de migraña
 els dotse mesos del añ,
 no volguera eixe acomodo
 per esta dificultat.
 No li chóquen els torners
 bauleros ni mañans,
 ni els barbers, ni peluqueros,
 ni els que mos venen la carn,
 no li agrada chent de ofisi,
 ni tampoc un comersiant;
 porque diu que tots se valen
 cadascú, segons el ram,
 de les ungles y atres trases
 que no les bullc relatar.
 No li fan els boticaris,
 ni dotors, ni seruchans,
 ni els que manejen la ploma
 de notaris y escribans.
 Els boticaris l'asusten
 per los polvos matacan,
 y també per les untures,
 pildoretas de Hollovay.
 Algunes voltes é vist
 y casi que no ú creurán;
 pera fer les medesines
 que posen en los barrals,
 gastar les olles que couen
 el arrós pera el dinar;
 de manera q'uels ingüens,
 rasina y caldos que fan
 sachunta en el comestible
 que se tenen que menchar,
 y es molt fásil algun dia
 el quedar envenenats,
 y com es tan delicada
 no es podria conformar.
 No volguera ella emplearse
 en dotor ni seruchá,
 porque els diuen *matasanos*,
 pesadilla dels malalts;

y com solen moltes voltes
 les drogues equibocar
 tremola que vinga l'hora
 que l'achen de resetar;
 es el dir que no els vol prop,
 ¡lo que fá la por caram!
 Es de sóbra q'ues nomenen
 als notaris y escribans,
 porque tampoc no li agrada
 al que fá lo negre blanc,
 ni al que repela y desploma
 siga al moro ú al cristiá
 sinse escrúpol ni temor
 de condenarse encabant.
 Als de tropa tampoc vol
 an que siga un general,
 no se paga de galons
 ni charreteres brillans,
 porque diu, y te raó,
 no se li pot negar,
 que la dona que se casa
 en cuansevol militar
 pasa una vida infelis
 de dolors y grans treballs,
 y si el maten en la guerra
 se queda en la viudetat,
 y cobra quant cobren totes
 que será molt poc y tart,
 y luego per la familia
 pasen miseries molt grans,
 y en la desdicha machor
 á morir en l'hospital.
 No se paga de rentistes
 porque están desocupats
 tot el dia, y els osiosos
 diu que pensen en lo mal.
 Disimulen si esta volta
 é segut algo pesat,
 que la meua pretensió
 es molt noble y molt honrá,
 y si acás no queda asó
 com desiche així achustat,

puga ser que molt no tarde
 que algú me vinga á trobar,
que los buenos bocaditos
 en lo dia son buscats.
 En lo dit si algú coneix
 que li pugua acomodar,

á de estar com dic ven lliure
 de tantes dificultats;
 sino ú troba, pera *Tia*.....
 el retiro es un descans,
 que pera ser mal casada
 sempre es un consuelo gran.

DECIMA.

=

Si la novia es atrevida
 en declarar el seu pit
 per trobar galan marit
 y tindre en ell bona vida,
 encara espera, y els convida
 als fadrins que tinguen presa
 de casarse, no en prinsesa,
 si no en una fabricant
 de foguers, que espera en planta
 y á vostés les mans els besa.

Prudenc, 58-jid

FI.

(Te dret de propietat.)

Valencia: Imprenta de D. J. Mariana. = 1854.

